

EUSKALERRI'TIK EUROPA'RA

Inguru-giroak kutsaturik-edo, euskaldunok, zenbait gauzetan, alako atzera-gure bat ez ote dugun pentsatzen dut askotan. Gere buruak nun gordeko gabiltz; euskera-arazoa bururatzten zaiguneko, kanpoko munduaren bildur gera. Maizegi zuzentzen gaitu kontzientzipeko joera ezezagun batek: "Utik atzerrikeri oiek", diogu gurekiko. Trintxeraz barruan bizi gera, ta binbitartean etsaia geroz ta urbillago; greak gorde naiak, etxe-zokora bultzatu gaitu, eta gure bizitz-tresnak oreatu gabe daukagu. Oraindik ez dire galdu, baiña alkanfor-usai geiegi dute. Oraindaiñoakoan sitsak ez gaitu jo; alabaiña, gure bizi gelditu, ta geldotu, egin zaigu.

Jokabide au erbi-kompleju bat dela esango nuke. Europa-kulturak izuturik gauzka asko ta asko. Ba-dirudi gere errian jaijo ez den oro etsai dugula, edozer ta edonor gure eiztari dela, barne-larria uxa-eziñik gabiltz; kultura-mamu beltzak bere mantupe zorigaiztokoan itoko ote gaituenaren izuz. A, aal bageneza... Noraiño ospa egingo ote genuke! Gure literaturaren kultura-bideak ez dute alaitasunik: erreka-zuloak zear doan gurdi-kirrinka negartiarren tristura dute bide oiek.

Izar gidari bat palta zaio gure literaturari, edo euskal-kulturari. Ez daukagu zizatutuko gaituen aundi-nairik, oso "apalak" baikera gu euskeraz ezer egitean. Baiña bai mutil euskeraz xoxokeriak idazteko! Txiki-komplejuak garaitzeko, euskera bide egokia ez ote den ere bururatu zait noizbait. Baserri-ragrriña galzto ta ixil bat daukagu. Aurreko gizaldiko erromantizismuaren lurrun geiegi dugu; baserria da gure olerkitxoan ametsa edo gure nobelaen irudi joria; edo, geienik ere, ez dezagun laga --diotsagu gere kolkoari-- ain jator eta garbia den euskal-basoa, ta ba-dakizute, berriz, *baso'tik basati...* Egia da, leenaldiaren goxoa beti da biotz-unkigarri; baiña erne gaitezen, amets xuri oiek eskuartean desegin ez dakizkigun.

Etorkizunak bestelako joerak ditu. Leenak eman dizkigu bereak, eta guk gere jatortasuna bertatik edoski bear dugunarren, geroak eskatzen digun eran

joka bear dugu. Aldia da nagusi, ez gure ametsa; lot gakizkion berari ta gure ondamentirako vizan ditezken ugolde-
indarrak zuzen ditzagun gere errotara. Zoritxarrez (bainā, zergatik zoritxarrez?), baserria ez da euskal-geroaren zuzendari izango. Baserrian bizi nai ba-dezagu, gureak egin du, Euskal-atsa, gizaldiak zear, mendi-aizez mutildu bada, gaurgero ez dezakegu mendi-gora jo. Etorkizunaren euskerak ibarretan bear du; zertarako dugu erromantizismo loarazlerik geroa mamitzen ari geran zoko auetan. Garo-usaiak ezer gutxi bizituko du gure izkuntza.

Joan diren mendeeri geiegi begiratu gabe, goazen gaurko gaur onek zer eskintzen digun ikustera. Euskal-semeak errutzen doazkigun neurri berean euskalDUNok ez ote gera geroz ta urriago? Gure erri - maitasunak oso bide "erosoak" ditu. Geienik ere, gure semeek euskerarik jakin ez dezaten, alegin guziak egingo ditugu. Izan ere, guk Euskalerrria asko maite dugu, ta indar eta kemen denak maitasun-lilluraz urtzen zaizkigu...

Oiek gora-beera, ba-da euskalDUNon artean beste akats bat: kultura-eza. Esan liteke, zerbaiterako aundi-naia duen edozein kulturagabek derriorrez euskeraz idatzi bear duela. Eta ez, jauna, ez da zu ezertarako bidea. Zorionez, ba-ditugu, gizon osoak eta biribillak, bainā... Euskal-gizandi geienak (denak?) auzoko artoak jorrtzera joan eta joaten zaizkigu. Gonbara ditzagun gura erriak atzerriari eman dizkionak eta etxean lanean jardun zaizkigunak: Unamuno ta Baroja, Azpilkueta ta Huarte, Zubiri ta Zuntzunegi alde batetik; Axular, Agirre (biak), Mendiburu, Lizardi, Orixe, t.a. bestetik... Zertan gera? Ba ote dute elkar zerikusirik? "Añamendi" ta "Ekin" datozkit burura: zein poliki ori dena, bainā erderaz... Gaur erderaz egiten duguna, biar ezertarako bearko aal dugu euskeraz?

Zerbaitetan asi gera noski; bainā emen ere ba-dugu joera makur bat: gerekoikeria, etxeakoak aipatu ta goraipatzen jardun bearra. Au ere derriorrezkoa da; bainā oinbestean ere... Euskaltasuna indartu naiez, biderik laburrenari ekin diogu; gure Erria, ordea, beste zerbaiten gose da: EUROPA nai du. Europa aundiaren seme geranez ez dezaiokegu gure Europa bikainari zaputz egin, gere galbide ziurra baillitza. Europa izango da gure gaizkatzaile edo oinperatzaile. Etorkizunak dilema bildurgarri bat dakarkigu: Europarekin garaipenera edo bera gabe ondamentira. Gure Erriak

Fuopara garamazki; kondairaren bultza-bearrari aurreratzen bagatzaizkio ta Euskalerrriari Europa euskeraz eman, Erria gerekin doakiguke; bestela, ezbairik gabe, lur jota gera.

Europearrak gera ta eguneko bere problematika eman bear diogu gaurko euskal-gizaldiari. Ez da aski ukuilluko esnebeirik mardulenari ogeitamalau esne-txopin euskeraz jeitzea, edo Kukufate Deunari euskal-bederatziurren biozbera bat idaztea. Beti ere, esnea bear dugu, ta berebat bederatziurrenak ere, Jainkoa, arren baino arren, ainbat laisterrik urrikal dakigun. Bainā baserrikeri oiek edo bederatziurrenxxak ez gaituzte salbatuko. Ez dezagula pentsa, gero, Jainkoa geuk erremedia dezakegun giza-txepelkeria mirariz zuzentzera beartua dagoenik.

Kulturaz ornitu bear ditugu gure euskal-idaztiak, europear kulturaz. Benetako Europa kulturaduna ez diteke gure etsai izan, gure salbatzaile baino. Alere, ez ditugu "eruditoak" bear, oiek sasi-kultura bakarrik dute, ez baitere eren jakintza-ondarrak gabinetez kanpo erabiltzeko gauza. EuskalDUN geienon kultura axalekoa da, gizarteak eskatzen digun itxuramakillajea. Pimpilin-pauxaka gabiltz ara ta ona. Dena ikusi dugu, bainā ezertaz jabetu aal gera. Xurgatu ta ausnartu egin bear dugu Europaren gogoia. Espiritua bear da, ez nolabaiteko eruditismua. Barne-atsa gure lagun; beste ori gezur-kultura da. Europaren kezka ta arazoak geretu ditzagunean, ler bekizkigu gure erraiak, eta eman ta aldarrrika euskeraz Europaren gaurko problematika, bainā bere barnean irakiten dion indarraz jabeturik. Edozein ezifikusi ta zalegikeri txautzeko, kultura dugu armarik prestuena. Europak ez dezaiokie bere aintziñako istoria jator eta baliozkoari uko egin, ta gu Europaren igaroaldi baliotsu orren adigarri gerala, ez gaitu, ez gaitzake, zapuztu ta zokoratu. Benazko kultura duenak nola iguindu, izan ere, aintziñate zaarrenaren gure berekiko testigutza?

Geure indar utsez ez dugu euskaltasuna gaizkatuko, bainā bizigerrate ontan Europa izan diteke gure borroka-lagun. Zuzenean, Europa aaturik ta gere balio larru-gorrian lortu ez genezakena, Europa-zear egin dezakegu, ta bearko dugu, etorkizuna gere alde nai bada. Izan gaitzen aundi-nai ezifasekoak; ideki ditzagun ate-leoak berpizturik jeikitzen ari zaigun Europa paregabera; betorkigu bere ats kementzailea. Geroa gurekin izan dedin, Europa-odola bear du euskal-literaturak.

Meza liburua. Luzeegi izango nintzake nolakoa egingo dugunaren zeaztasun guziak esatera baninjoa. Itz batean dana esateko, gaurko egunean diran norma berri eta adelantu guziak aurrean izango ditugu. Gaurkoz, nola dijoan bakarrik esango dizuet. Itzulketa egiña dugu. Ebanjelioak gorago esandako liburu ortan eta Meza liburuan berdin joango dira, batasun aundiagoa dezagun. Sarrerak eta geigarrien batzuk palta zaizkigu. Ba-dakigu lan aundia eramango diguna azken lan onek; ala ere, ainbat len prestatuko dugu. Bitartean sujerentzi guziak onartuko ditugu liburu auetzaz, Nolakoa nai dute gure apaizek?

Oietzaz, gaiñera beste amaika lantto egiñak ditugu, geienak etxerako. Emen sar genitzake, Aste Santuan ainbat kostata zorionez dexente atera zan PASIONEA; Igandero Meza Nagusi ondoren irratiz ematen ditugun gioiak; Arantzazura datozenai ikusgarri emateko egiñak ditugun zortzi gioiak; Arantzazutaz, San Prantziskotzaz eta Palestinako lurraldeetaz; eguberrietan irratiz eman zan A. Iratzeder'en EGUERRI eta etxean egin genitun euskal komediak; oraintxe emengo estudiantetok Mondragoen egin ditugun San Prantziskoren bizitzako estanpak, eta beste toki askotan ere egiteko asmo dauzkagunak... Eta liburuetan ere ba-dira oraindik beste batzuk, baiña bateko baime-nik ez, besteko oraindik erabaki gabeko gauzak... gaurkoz ezin gauza zeatzik eman.

Onatx bada, gutxi bada ere, maitasunik aundienarekin egiña dugun lana.

Arantzazukoak

NOBELA - SARIKETA

EUSKALTZAINDIAREN LAGUNTZAILLEAK deritzan elkarteak, **POLIZI-NOBELA** sariketa ipintzen du.

Ona emen baldintzak:

LENENGOA. — Bear-Bearrekoak dira, bai gaia bai tankera, polizi-nobeletan (novelas policíacas) erabiltzen diranak; naiz **BERRI-ASMATUAK** izan, naiz beste izkuntza batetik **ITZULIAK**.

BIGARRENA. — Edozein euskalkitan idatzi ditezke lanak.

IRUGARRENA. — Idaz-lanak makiñaz idatzita bialdu bear dira, orrialde bakar batetik eta lerro-une bat utzirik. Folio orrietan (gutxi gora-beera 31,50 × 22 cm. koak), 70 gutxienez eta 90 geienez.

LAUGARRENA. — Lanak **EUSKALTZAINDIAREN LAGUNTZAILLEAK** alkarteari bialdu bear zaizkio. (Palacio de la Diputación de Guipúzcoa - Seminario Julio Urquijo - SAN SEBASTIAN), lema batekin izenpetuak. Lema orren giltza sobre itxi batean bialdu bear da.

BOSTGARRENA. — Sariketa ontarako epea datorren Mikel deunaren egunean bukatzen da. (Irailaren 29'an).

SEIGARRENA.—Iru sari ipintzen dira: Lenengoa, 5.000 pezetakoa; Bigarre-na, 3.000'koa; Irugarrena, 1.000'koa.

ZAZPIGARRENA.—Sari auek nai ta naiez eman bearko dira, baiñan zatituak izan ditezke.

ZORTZIGARRENA.—**EUSKALTZAINDIAREN LAGUNTZAILLEAK** izendatuko ditu epailleak. Sariak banafzeko alderdi auei eta esaten diran arauz begiratuko zaie: a)- Gaiari; b)-Izkuntza-ren egokitasunari; d)- Bi alderdi oiei begiratuaz berdintsu dfranetatik obeamgotzat artuko dira berri-asmatuak, beste izkuntza batetik itzuliak baiño.

BEDERATZIGARRENA. — Sari banaketa egin da gero, berri-asmatuak diran lanari **MILLA PEZETAZ** geituko dira beren sariak.

AMARGARRENA. — **EUSKALTZAINDIAREN LAGUNTZAILLEAK** (Donostia'ko taldea) deritzan elkarte izango da lenengo saria irabazten duen nobelaren jabe.

Donostia, epaillak 25 - 1960

Andik emendik...

Eta Bertsozik ez ala?

Oso pozik artu dut "YAKIN txikia" eta gustora irakurri ere bai. Bakoitzari bururatzen zaiona esateko eskatzen digu, eta auxe esateko gogoia eman dit: kalte egingo ote liokete "YAKIN txiki" orri olerkiren batek edo bestek?

Leen artan ba-zekian YAKIN'ek bere bertso-sailtxoa ekartzen. Gero, bear ainbat txanponik etzegoala-ta kendu egin zuten sail ura. Esan ere egin zuan norbaitek, gainera: "Goi-mailla' o gaitarako zala YAKIN, eta obe zituzkeala o'lerkiak-eta beste aldizkariantzako auzi". Baiña naiko ongi dakigu zer gertatu zan orduan. YAKIN'era olerkiak bialtzera ausartzen ziranak, beste aldizkarietara bialtzen atrebitu ez, eta gero, kito: baterez, muturik egon bear Musa gaixoak.

YAKIN estudianteen-eta arteko aldizkaria danez, bildur edo lotsa gutxiago izaten dute gazteok, beren olerkiak-eta olako zera batera bialtzen. Bestetik, berriz, penagarria litzake, nora bialdurik ez eukitzeagatik, edo ez atrebitzeagatik ainbeste luma gazte erdoiak jaten lagatzea.

Ia bertso-gozatu bat ematen diguten, ba, gure gazteek.

Pernando Mendizabal'ek

[Ongi artzen du YAKIN'ek gure Pernando jatorraren iritzia. Akats bat ordea, toki gutxi gure orritxoak. Ala ere onartuko ditugu bialtzen dizkiguten olerkitxoak, batez ere laburrak, eta toki dugun bakoitzean argitaratuko ditugu.]

Sujerentzi antzera

YAKIN'go KULTURA-ANTZE... atalari buruz ari gera. Ikusi ere ikusten dugu, atal ortan auzi bikainak urratzen dirala; zenbat gizon ospetsuen berri ematen zaigula. Bai, egia da. Baiñan ezer gutxi azaldu da YAKIN'en Euskalerriko etreko edesti, gizon ospetsu, erti ta orrelako amaika gauzeri buruz. Oso onuragarri zaigu YAKIN'go idazle ta irakurleoi geure erriaren kulturaz berri izatea: zein ditugun Euskalerriko idazle onak; bertsolariak; gure erriko abestigilleak nor ditugun; margolari ospetsuak, lengo ta oraingoak. Gure erriko erlijioari buruz zenbat arlo urratzeke ere! Gai guzti oiek eta antzekoak ez al dute gure aldizkarian toki berezirik merezi? Etreko kulturaz ase gaitezen lenik erabat, eta goazen gero erbesteko iturrietako urak zurgatzera.

M.'tar Errupin, Lazkaokoa.

Arantzazutik

Urlia jaunak gure lanetzaz galdetzen zidan oraintsu. YAKIN'txoren bidez erantzutea burutu zait, orrela beste askok ere jakin ditzaten. Lan auek estudianteen artekoak dituzu, ez beste prailleenak; oien berririk ez dizut emango, gaur beintzat.

Urte ontarako artu genitun lanik sakonenak bi ziran: Lau **Ebanjelioak** eta **Meza liburua**. Bi lan aundi ta luze, baiña bearrekoak gure erri-xearentzat.

Ezusteko lanak eta estudianteen arteko oztopo askok ez digute utzi nai bezin azkar gauzak egiten; baiña beratzaz zenbat berri eman ditzazkegu.

Lau Ebanjelioak bukatuta daude. Notak jarri eta azken orrazketa palta bakarrik. Gure naia auxe izan da: Lau Ebanjelioak batean ematea, liburuxka batean laurak; euskera errexean, erriaren euskeratik urbil. Zuek esango dute asmo auek bete ditugun ala ez. Gaiñean ditugun esamiña ondoren ekingo diogu lanari, eta urtearen azkenerako inprentarako gertu izango dira.

A mugitza dala-ta

Gaur idazle askok *a* mugitz barik idazten ditue izen komunak erriak mugitzagaz esaten ditun esanaldi askotan. Jokabide ori bidezkoa balitz nik be artuko neuke. Orregaitik baztertu bear dogun erriak darabilen mugitz ori itaundu neutsan bizkaitar eskola orretariko idazle punterengo bateri, baiña ezin izan eustan argitasunik emon. Bere ustez be jokaera ori geiegi sartu ete zan bizkaitar idazleen artean-edo.

Beraz, beste nunbaiteko atepak jo bear ezer jakitekotan, eta oraingoan YAKIN'en geigarrira nator.

Zer arrazoi dago erriak mugitza darabilen esanaldietan *a* mugitz barik idazteko?

Alako edo olako maixuak jokera ori asi dauala-ta beste barik ezin geinkio jarraitu. Nik neuk beintzat ez. Jokera ori dala-ta lenauko kontu bat datorkit burura.

Neure gazte denporan, "EKIN" astero-koan da, neure erriko barriak argitaratzen asi nintzanean besteeri jarraituaz olan idazten neban: "Urlia amazortzi urtedun gaztea il da". Nik neuk sekula ez neban entzun, errian, *urtedun* itza *urteko* baiño. Baiña moda zan da dotoreago zalakoan besteeri jarraitzen neutsan, "Enderismos" Altube'ren idazkian jokera orren okerragaz konturatu arte.

Egia da Axular'ek be orrela idazten ebana. Baiña ez dakigu erritar egiten eban edo ez. Nik ezetz esango neuke in-finitubuari egiten eutsan mozketa ikusita.

Jokera orregaz esanaldiak biziagoak ataratzen dirala edo inoiz zerbait irakurri izan dot. Izan leiteke; baiña eretxi ori batzuen uste utsa be izan leiteke.

Baiña eretxi ori egia izanda be ez dirudit naikoa erritar jokera alderdira lagateko.

Berbeta bakotzak bere legiak daukoz, bere nortasuna damotsen legiak. Eta lege orrek ezin leitekez aldatu ezta izkuntza dotoreago ta egokiago egitearren be. Sintaxis'a eta gainontzeko lege gurenak ikutu eziniekook dira. Bestela erderari danean jarraitu daiogun eta bereala edozetarako gauza dan izkuntza egingo dogu. Jakiña ez litzakela euskera izango erdera baiño. Euskera azalez, erdera es-pirituz.

Amaitzera noa. Jokera ori bidezkoa balitz nik be artuko neuke. Baiña orretarako arrazoiak emon bekidaz norbaitek.

Kamiñazpi

ZUBIKARAI'REN

«JAUNAREN BIDEETAN» AZPEITI'N

Oitura berri bat asi ote zaigu Azpeiti'n? Ez dakit, baiña ai ala balitz!

Aurten aurreneko aldiz egin digute Azpeiti'ko *Oargu*'koak Jesus'en Pasioa. Eta bai ederki egin ere! Orain urte bete asi ziran lanean Zurutuza Jauna zuzendari —edo pizkortzaille, beintzat—, zutela. Eta aurten egi egiña ikusi dute beren ametza... Eta ez edozer moduz gero, antzerkiak inoren lotsarik ez baitzeukan!

Batez ere benetan ikuskarriak antz-irudiak izan ziran: Kristo'ren eriotza, Azken-aparia, Jerusalem'go kaleetan... Ukigarriagoak ezin zitezken, errikoitasunez igurtzitako Jainko-berotasun bat zerrietela. Ederrak antz-edergarriak ere. Oso gai gutxiz egiñak, astraktoegiak izateke, alako alditik arutzko zerbait somatzen zitzaietela, batez ere Jerusalem-aldeeri... Baita —antzezkillak ere, as-mamen isturizalez baño jainkozalea-goaz zeinduta... Eta ainbeste gauza on oraindik... Benetan ango langintzak, ango abestiak, ango Jainko-usaiak, nola nai ere jendeari eragin egin bear.

Alare, izan ditu bere akatsak —nola ez bada lenengo aldiz izanda?— eta bear bada audiena ezperdintasuna. Batasuna falta izan zaino, antz-edergarrietatik asita, izkera berarao. Antzerkiari berari begiratuta edo Ebangelio arauz egin, eta orduan demonio-dantza eta gudari eta emakumeen alkarrizketak kendu edo moztu egin bear lirake, edo Ebangeliotik landa egin, eta orduan ametsetakoagoa izango litzake, itxusiagoa izateke. Antzkillleeri dagokienez, berezkoagoak balira —ez diet akats au daneri ezartzen—, Jeus'i garrantzi osoa lagaz, ikusleen arreta zabalerazteke, bai ederki... Abestiak, berriz —korua aretora antzeztokitik aterata—, euskerazko euskal-abestiak izan baziran errespon-soriuak alde bat utzita... Euskerak ere bazun nere ustez alako erri-izketa eta idatz-izketa naaspilloren bat... Eta, batez ere, programa, eskuz-esku ibilli bear dun programa, orrenbeste euskal-errurik gabe, mesedez!

Ez pentsa gero, akats auek gutxitzen dutenik inoren meriturik. Saio galanta joan da eta txalagarriak ditugu ezpaigabe bai *Oargu*'tarrak, bai aita Altuna gipuzkeratzallea, bai Zurutuza jauna, bai —itz batean esateko—, langintza onetan parte artu duten guztiak. Au ikusita beste zeinbait euskal-urri euskal-gai auetarako pizkortuko balira...!!!

B'tar D. Josulagunak

emen artzen -ee besterik; -ii, -oo, -uu, besterenetik. Durango'ko Euskal-egunetan (1920'gn.) mintzaldi bat egin nuun euskera ontan, baiña geixko aitzinatu ninizan. Artuko ote lukete euskal-idazleek arau au geroen geroetan? Ditekena da. Ez dakigu nola etorriko dan gure urrengo gizaldii, 2000 urtegarrenekoa. Behar ba' da 1950'koa zangopeen pasaaz eta Orixe'ri bultz egifiz. Ez nuke aan atzetik gelditu nahi, aldeaurretik ilda ere. Puntu au bukatzeko, a-o, o-a griego bezelaxe xurtzen ditugu: San Diburtzioatan (Leitz), San Diburtziotan, Bilbaoen, Bilboon.

-Ia ta -ua asko goxook utzita (oraindik gure baserriarrak iya, uba) goazen euskaldunentzat itsusi xamar diran a-e, e-a, o-a, a-o, o-e, e-o oriitara. Tartetik erabili dira, ta ez alperrik, h, i, r: ahetz, sahets, saiets, beha, ehan, ehaite, ohako, ochantze, ohartu, aho, aholku, eho, eio, deseio, oberen, etc., etc. Ago-xabaltze itxusi xamar edo *hiatus absonus* ola goxatu nahi ukan dute euskaldunak, eta ez alperrik. Gaur zenbaitek uste baiñon errook barrunago ditute tarte letra oriik.

2. Dio orde z diAGO, naiz diño. Aspadiitan alargun nago autore zar eta berrititik eta euskal-liburuutatik; baiña René Lafon euskaltzainaren sar-itzaldiin arkituko duzu. AGO, boca. Bizkaitarrek ABO artu dute, batez ere, aana ori baita. Esan'ez gairera, *proteger, amparar, defender en juicio*: iAGOn. Griegon zal-katuz artuu diteke, apologitzein. *Advocatus*'ekin ez dator ongi, *voz* mintzo baita, eta auzi-izkuntzan, ain zuzen "mintzatu" *hacer declaraciones* da. "Nola mintzatu da?" (AN, lar.).

3. "Bi iaun apaizeri". Bi uts, bata nire ala irarlearen? *A dos curas, bi apaizi; a los dos curas, bi apaizéri, apaizári*. Bestenaz, ez ninizan konturatu Gipuzkoan apaiz jauna esaten zanik; "iaun apheza" gure alderdikoo daukat nik belarriitan. Or bertan "Asko gauza". Zenbat gauza? Gairera bi gauza dira oriik: asko gauza, zenbat gauza bezela, mugatu gabexego; gauza asko, mugatuuko. Au ez da, *determinativo*, zuk diñozuna; noiz-nongoetako muga erabat artea bakarra da *determinativo*. Gure aldeen ola.

4. Idazu, bai; indazu, in-idazu, egin-idazu'tik. "Lagundio" orrekin gabiltza gaizki. Bost misterio loriazkoak —"lagun gaitzazu esaiten" (Uitz.)—, etzaida sartzen belarriitan; "egiguzu lagun" ere ez, guk lagunegin *acompañar* esaten baitugu, eta lagundu, *ayudar*. Lagun zaidazu,

zaiguzu, nire belarriitan polikienik. O-lako askotan koloka gaude, latinook bezala. Batasuna noiz? Nik gauza asko (iakifiak) ez "asko gauza", gaizki dau-dela iakinki ere, erriarengatik erabili ditut. Beste batzuk nire utsegin. Bein esan betiko: bialdu niri lasai nire liburuetan arkitzen dituzuten utsak; *liber correctionum* egin al dezadan.

6. I, Y, J, aukeran ibilli oi ditugu: nik Axular'ena. A. Olabidek Y eta beste batzuuk, J. Euskaltzaindi zanak erabaki batzarre artan ez ninizan ni an. Y'tar batek esan zidanez, ez zan egun artan lagunik aski batu alako erabaki bat artzeko.

Orixe

NUEN, ZUEN, DUEN,

DUELA, DAGOEN, DAGOELA...

Nun, zun... ala nuen, zuen...? *Lena-goko autore* zaarretan ezta agertzen sekula nun, zun eta alakorik. Gaur egunean lapurtarrak beti idazten dute nuen, zuen... Bizkaian, neban, eban eta esan neuen, euen *be egiten dira*. Nun nondik datorren errez ikusi liteke: nuen edo datorren errez ikusi liteke: nuen edo nuan forma zaarra aozko izkeran aldatu egin da toki batzuetan aurreko vokalak bigarrena asimilaturik eta nuun biurtu da, eta gero uu laburtu. Gaur egunean aozko izkeran oraindin gutxi zabaldua da forma laburtu ori, noski. *Lenagoko euskalari* batzuen teoria, n aurreko e ori epentetika bat dala teoria bat baizik ezta. Nik esango banu ezta, arrazoi berdiñak izango lirake nere alde. Esaten baldin badet relativua -en edo -an dala tranquil asko geldituko nintzake. Ekarri duEN txapela edo ekarri duAN txapela. Probatu litekeanez sekula ezta erabili Euskalerriko inongo aldetan ekarri duN ogia aspaldiko denporetan, duEN, duAN, dauEN edo orrelako zerbait baino. Orixe-k aipatzen duen NENDUN ortaz Gipuzkoan ezta arkituko arrastorik trikierna ere, ez autore zaarretan, ezta aozko izkeran ere. Bizkaiko erri bat edo bestetan, gairerakoetan ez. orreña esaten da, baiña argi dago GENDUN eredutzat artuta sortu dala analojiaz. Izkuntzetan esan liteke flexio lojikoenak berriagoak izaten dirala eta forma irregularrak aspaldiko lojika bateri jarraitzen diotela.

A. Irigoyen

Kultura-ezaren erruak arek eta onek dituztela esango didazu agian. Nola ez, ba? Ta zuk eta nik ezer egin aal dugu? Jakin dezagula, gero, erdalkeria bezin kaltegarri zaiola Euskalerrriari gure txanponezko kultura uskeria. Alperrik gabiltz egunerokoen sasikeria, kultura paltsoa, bakarrik dugun bitartean. Unibersidade-edo esan oi diren oietako bat bear dugu; ai denez, oso egokiak omen dire emen aitatzen dugun zera ori emateko. Baiña, ona emen biderdian, Baiño ta Baiña'ren Beñat semea... Gu, beintzat, saia gaitzen Europa'ren gaurko kultura ta problematikaz gere adimen eta gogoak ase ta cstatzen.

Leenik gizondu gaitezen, eta gero euskaldundu. Europeanen bizi-zorna sar beki-gu espiritu-muñetaraño; au gabe, gure euskerak ez du baliozko ezer ematerik. Jakin dezagula nun bizi geran, gure bizitokia ez dagoela gero illargiaren aruzkaldeko adarraren puntaren puntan. Izan gaitezen leialak: bai gure erriari dagokion europear jakintza ta gogoia txertatzekoan, baita zor diogun izkuntzaz ematean ere.

Oteitza sundiarena datorkit burura: Paleolitos Aroa ezkerro, gure erriak ukitu gabe dauzkala, alegia, bere aalmen eta indar denak. Ezer egingo bada, fedea, fedea bear dugu. Euskalerrria ez da oraindik antzutu, begira bestela mundua-zear doazkigun gizandiak, ta oiek ere gaur ifioiz baiño ugariago.

Otoi, izan gaitezen euskaldUN europear, geroaren gaillur garaienera garamazkiken bideari euskeraz eta kultura biziz ekinaz. Bultza dezagun Euskalerrria Europa-ko bideetan barrena, Jainko Onak ezarri d'on betekizuna oparo mami dezan.

Intxautsi'tar Joseba, ofm.

YAKIN'en Udarako zenbakian emango dugu orain sei illabete zuzendu genizuen IRITZI BILLA'ren berri. Oraindik erantzun gabekorik balego egin beza lenbaitlen. Eta udarako zenbakirako lanak bialdu izkiguzue Agostuaren 31'rako. Agorraren lenengo amabostean argitaratuko da-ta.

ORIXE'n erantzuna

—Ikus: YAKIN'ko, Epaila 1960, 2 or.—

1. -iri ta ez -eri (Bidaso ondoon bezala) —e ori neree ez dalako; beraz nere gogara hebertárrái; guk gizonari ta gizonári, bakoitzarena ta aunitzena azentu utsez bereizten baitugu. Baiñan -r- ori ezifütizko zaida, gure txokoan bortitzago baita oraino aunitzen eínean. Bein bidarraitar batekin txango mindabilala, beste bi lagun egiten ditugu topo. "Egun on", aák; eta nire lagunak aári: "bai zier' ere". Batasuna ez da emen errez. Nik Baxenabarre-Zuberoetakoo artu nendun, eta nire inguruko idazleren bat ni baiño lénago asi ote zan nago -éeri idazten. Beraz, nahi ba'duzute utzi egífen dut, eta gaurdanik erabakirik nago Errebitátan emen darabilladan euskera su egitera, batasunerako erreza baita Gramátikan, eta ontaik asi bear dugu. Beti izki lagungabe (vocal) -a artíkulu egin orde, itza zer vocal'ekin buka, ura luxatuz egin aren artíkuluu, beraz, bost artíkulu, bakarraren orde. Gero, izen-iokuan, lenengo mailletik asita beste guziitan ere, bi vocal'ak bateen urtu, xurtu, ikoldu (contracción). Onela: ogi-i, fonetika bizi ta politikxo ere erabillia baita; ogia garbi garbi, Bidasoz andik entzunik nago erriin; Bizkai-Gipuzkoetan ogia liburuetako fonetika illa da; ez ala ogiya, ogixa; ogie, ogixe, ogidxe, askoz geiago entzuten dugu; baiñan ogii politena ta batasunerako errexena. Ez da Uitzí'koa gero? An ogie, eskue; baiña Larrarungo amazapi erriatik amabitan gutxiinik, ogii, eskuu. Uitzin etxee, itxusi samarra iduri zaié beste larrarundárrái; Lezetan eta Erraziñ'en etxee, (ea zakar orrekin); beste gañerakoetan etxii. Lepoo, lepook, gipuzko-goierin aditu dut, eta azkenen sartu egin zaida belarriitara. Beraz: gizona, etxee, ogii, lepoo, eskuu, batasunerako araua. Goazen aunitzen eínera (grado plural). Izendatzeko maillean, nominativo'n Leitzako -aák erabilliko dut; aek, aiek, aik, arek, areik, hek, hekiek... egizu or batasuna; ura (edatekoa?), aua politago da bakoitzaren eínerako (bergazp-azk), baiñan a garbiena ta erosoená: aátan, aári, aákin. Bizkaiko -a zer-gatik ez guziok artu, len euskaldun guziina, batasunerako ain errexal! Beste kasuetan, itza zer vocal'ekin buka, a luxatu: karlistán, karlistátan, etxeetan, menditán, eskuutan, mendíri, eskuuri, etc. Or batasuna, ta bestetan ez. Fonetika bizi da, beintzat, tokika naiko erabiltzen dana, arau bat ateratzeko. Griegook ola egin oi zuten, eta ola egífen lukete euskerarekin. Ez giten ezkondu gure txokoarekin, txokokeri, tok'keri (localismuukin). Orixe'k ez du

«GOIZ - ARGÍ»

Baserritarren aldizkaria. Urtearekin batera asi da berriro. Lenago ARANZA-ZU illerokoaren geigarri bat bezela agertu oi zan. "GOIZ-ARGÍ" illero agertzen da. Idazkaiak ugari ditu, nai ainbat ez izan arren. Ortarako baimenik ezpaitago oraindik.

Mundu guziko berriak. Sail ontan une-aldiko gertaera nagusienak aitatzen ditu. Lenengo orrialde aundian agertzen dira euskera errex, samur eta gozoan.

Aita Santuaren erakutsiak. Elizak beti euki izan du ardura aundia nekazariekin. Pio XII Aita Santu zanak mañabat itzaldi zuzendu zizkien alderdi guzietako nekazari. Argia ugari zabaldu zuan baserritarren onerako. Berak aitortu zuan baserriak eman dizkiola eta ematen ari dala Elizari bere gizonik aundienak, naiz santuen artean naiz ja-

Erriz-erri, Sail ontan gure erri txiki te aundietako gertakizunik nagusienak ematen dira soil eta labur.

Aldizkari osoa ezta euskeraz ateratzen. Oraindik ezta lortu baimenik dana gure izkuntzan argitaratzeko. Lautatik bat gutxienez erderaz dator.

Baserritar geienak ondo ikusi dute "GOIZ-ARGÍ". Askok erosten dute ta gero ta geiago zabaltzen dijoa gure errietan.

Baten-batek esan izango du: "Baiña, ciek guri zer erakutsi bear digute baserriko gauzetan? Obe lukete sciatuko babilira gauzak merke jartzen, esne-bei onak nola mantendu bear diran guri erakusten jardun baiña. Guk geok ere ba-dakigu nola mantendu bear danazienda, gaia euki ezkeru."

Baserritarrak batu bearra daukate nekazaritza indartzeko. Baiña batasunera-

AUSPOA.—Oker bat zuzentzen gatoz. Azkenengo YAKINtzon Loyola'ko zuzenbidea ematen genizuen AUSPOA artu nai zenuenoi. Barkatu, gaizki egin genuen eta ortik naspilla sortu da. AUSPOA'ra suskribitu nai zerenok go-goan artu zuzenbide au: Auspoa, - Conde de Ibar, 4 - Tolosa - Guip. Ona zuzendu zuen eskabidea. Eta eskatu al dezuten guziok.

kintsuen artean. "GOIZ-ARGÍ"k beti ematen du lenengo planan Aita Santuaren dotriña nekazaritzari buruz.

Urteko Eliz-aroetako berri ere ematen du. Garizuma, Aste Santua, Pazko-aldia. Garai auetan zer sinistu ta egin bear dugun erakusten digu baserri-aldizkari onek.

Bertso-berriak. Gure bertsolarien saioaldi batzuk agertu dira. Bertsolariak indar aundia dute erriaren aurrean. Ezta-go berak bezelakorik gure erria esnatu ta pizkortzeko. "GOIZ-ARGÍ"k bearrakoa du bertsolarien txoko au.

Gure Jokuak. Sail ontan agertzen dira gure aizkolarien txapelketak, arrijasotzailleen desapiyuak, idi-demetako markak, pelotarien gora-beerak, korrikalarien saioak eta estropalarien norgeiagokak.

ko bideak itxita daukate ainbeste etsaien aurrean.

"GOIZ-ARGÍ"k lagundu nai dio arazo ontan. Baiña baserritarrak ba-daki ondo lanik egin gabe eztagola baserriari eusterik. Orregatik da nekazaria, nekezko eginbearra dalako baserritarrena.

* * *

Oteitza Montevideo'ra

Orain iru illabete aurreratu genuena ikus YAKIN'en 11'gn zenbakian 45 or been), azkenean irabazi du Oteitza'k; Montevideo'n dugu euskaldun jator au. 73 aurre-lanetatik, bereak eraman du arkitektura norgeiagoka. Ta, ba-dira il batzuk bertara joan zitzaiguna.

Zorionak, Gorra, eta beti aurrera.